

זכות הטיעון - פנייה ושימוע

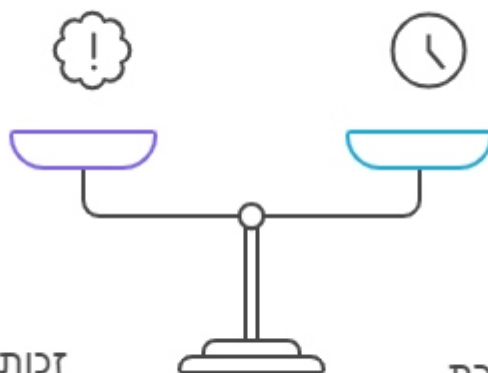
זכות הטיעון

זכות הטיעון היא עקרון יסוד במשפט הישראלי, ולפיו רשות מינהלית לא תפגע באדם אלא אם כן ניתנה לו מבעוד מועד הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו לפניה, והרשות תביא את טענותיו בחשבון בלב פתוח ובנפש חפצה.

היקף הזכות מוגבל ויש לערוך איזון בין יעילות הביקורת לבין האינטרס של הנפגע. "היקף הזכויות ייקבע על פי מערכת איזונים הבנויה על צרכי מערכת הביקורת מן הצד האחד אל מול עניינו של הפרט העלול להיפגע מן הצד האחר. באיזון זה ניתן משקל מיוחד לעניינו של הפרט במסגרת ההגנה על כבודו ושמו הטוב, ורק צרכים מערכתיים בעלי משקל מיוחד יצדיקו את הצרת זכותו. עם זאת, מקום שהפגיעה הצפויה בפרט אינה חמורה, יינתן משקל רב יותר לגורמי היעילות של מנגנון הביקורת, תוך הצרת זכות הפרט לטיעון ועיון בעניינו. מקום שהפגיעה הצפויה חמורה והחלטתה של רשות עלולה לפגוע בכבוד האדם ובשמו הטוב, תורחב זכות הטיעון והעיון גם במחיר דחיקת שיקולי יעילות המערכת בפני הגנה על כבוד הנפגע"¹.

¹ בג"ץ 7805/00 רוני אלוני נ' מבקרת עיריית ירושלים, פ"ד נז(4) 602, 577

זכות הטיעון והעיון

יעילות הביקורת

זכות הטיעון יכולה להינתן בצורות שונות: בעל פה, בכתב או באמצעות מענה על שאלות קונקרטיות. המשרד מממש את זכות הטיעון בדרכים האלה:

- משלוח הפנייה לכל מי שמוקנית לו זכות הטיעון כמפורט להלן.
- מתן זכות טיעון משנית - כאשר גוף אחד מטיל את האחריות לליקוי על גוף אחר, ניתנת לגוף האחר האפשרות להגיב על כך.
- קיום שימוע כמפורט להלן, ככל שהדבר מתבקש על ידי מי שניתנה לו זכות תגובה.

למי מוקנית זכות הטיעון?

- מי שעלול להיפגע מהאמור בדוח הביקורת, גם אם איננו גוף מבוקר או בעל תפקיד בו, ומיוחסים לו במישרין ממצא או המלצה שעלולים לפגוע פגיעה אישית בו, בשמו הטוב (האישי או המקצועי) או בכבודו או שעלולים לפגוע בו פגיעה כלכלית ישירה.
- מי שדוח הביקורת ממליץ לו לנקוט פעולה, או שניתנה המלצה לגביו, גם אם אין ממצאי ביקורת בנוגע אליו.

במקרה של ספק הנטייה היא להכריע לחומרה ולתת זכות טיעון. בכל ספק יש להתייעץ בלשכה המשפטית.

הפנייה

למי שולחים את הפנייה?

- יש לשלוח את הפנייה המלאה אל אלה:
 - הגופים המבוקרים העיקריים.

- גוף מבוקר שהוא מאסדר - תישלח אליו פנייה מלאה כדי שיקבל את התמונה המלאה.
- גופים נוספים שמופיעים בדוח (מבוקרים ושאינם מבוקרים) יקבלו פנייה חלקית:
 - ככלל יש לשלוח לכל גוף רק את הקטעים הנוגעים אליו ובלבד שההקשר שלהם ברור.
 - ניתן, אך אין חובה, לשלוח לגופים אלה את המבוא ופרקים העוסקים בתשתית הנורמטיבית וברקע בחלקם או במלואם.
 - משלוח קטעים מהפנייה אינו מחייב שליחת קטעים מהתקציר ומהסיכום הדנים בפעילות הגוף. יש לצרפם רק אם הם נוסחו באופן שונה מהכתוב בפרק כלומר לא הועתקו מהדוח ככתבם וכלשונם.
 - יש לוודא כי גוף שמקבל פנייה חלקית יוכל להבין את ההקשר של הממצאים או ההמלצות שבהם הוא מוזכר.
 - אם באותו פרק או נושא ביקורת מאוזכרים כמה גופים מבוקרים (למשל בדרך של השוואה), ישלח צוות הביקורת את הקטעים הרלוונטיים לכל גוף בנפרד לאחר שהשמיט את הקטעים הנוגעים לגופים האחרים או את שמותיהם באופן שלא יפגע בהבנת הקטע. במידת הצורך ניתן לשקול לשלוח את הקטעים לכל הגופים המבוקרים בלא השמטת הקטעים או כל האזכורים האמורים, לאחר היוועצות עם מנהל האגף והלשכה המשפטית ובאישור מבקר המדינה.
- במקרים חריגים, שבהם מבוצעת ביקורת מערכתית ומרובת גופים מבוקרים, ניתן לשקול לשלוח לכל הגופים המבוקרים (העיקריים והמשניים) את הפנייה **בשלמותה** ולהסב את תשומת הלב של כל גוף לקטעים הרלוונטיים אליו באמצעות מכתב הנלווה.

סדר משלוח הפניות

- ככלל, הפנייה וקטעים ממנה יישלחו לגופים הרלוונטיים במקביל. כאשר נמתחת בפנייה ביקורת אישית או ביקורת אישית חמורה יש לנהוג כמסובר להלן:
- **ביקורת אישית** היא ייחוס ליקוי לבעל תפקיד מסוים, או בעל תפקיד לשעבר, בשמו או בתפקידו. צוות הביקורת ישלח את הפנייה לבעל התפקיד במקביל לשליחת הפנייה לגוף המבוקר.
 - **ביקורת אישית חמורה** היא ביקורת אישית על בעל תפקיד הנוגעת לענייני טוהר מידות, חוסר יושר וחוסר אמינות, או ביקורת המייחסת לו במפורש רשלנות ועלולה לפגוע בשמו הטוב או בכבודו. כאשר נמתחת ביקורת אישית חמורה על בעל תפקיד מסוים יש לשלוח תחילה את הפנייה לבעל התפקיד, ורק לאחר שניתנה הדעת על תגובתו, ונעשו שינויים בנוסח ככל שנדרש,

ישלח צוות הביקורת את הפנייה לגוף המבוקר ולגורמים מבוקרים נוספים (פנייה מדורגת). לחלופין, ניתן לשלוח לגוף המבוקר את הפנייה ללא הקטע האישי, ובה בעת לשלוח את אותו קטע אך ורק למי שעלול להיפגע, ולאחר שהתקבלה תגובתו ונערכו שינויים בדוח לפי הצורך או שחלף המועד לקבלת תגובתו, לשלוח את אותם קטעים גם לגוף המבוקר.

אם הפגיעה האישית באדם עשויה להיות חמורה, יש לשקול גם להיפגש עימו. אולם אם צפויה להתקיים חקירה פלילית והדבר עלול להביא לשיבוש הליכי חקירה, יש לבדוק עם הלשכה המשפטית אם יש לקיים פגישה עם אותו אדם או לשלוח פנייה אליו.

שימוע בעל פה

היקפה ואופן מימושה של זכות הטעון נקבעים על סמך מכלול הנסיבות של כל מקרה ומקרה, תוך איזון בין מכלול האינטרסים והזכויות הרלוונטיים, ובהם שיקולים של הגנה על תקינות תפקודו של צוות הביקורת ויעילות עבודתו. על פי רוב תוקנה למבוקר המעוניין בכך גם זכות טעון בעל פה, לאחר ששלח תגובה כתובה על הפנייה. לשם האיזון כאמור, בהחלטה אם לאשר בקשה לשימוע בעל פה יישקלו גורמים אלה:

- חומרת ממצאי הביקורת המיוחסים למבקש.
- חומרת הפגיעה האפשרית שתיגרם למבקש עקב פרסום הביקורת.
- חשש כי העלאת טיעוניו של המבקש בכתב תפגע בפרטיותו או תביא לחשיפת פרטים סודיים.
- הצורך בשמירה על עקרון השוויון מבחינת הטיפול בטענותיהם של מבוקרים ומבחינת היענות לבקשותיהם לשימוע בעל פה.
- מועד הגשת הבקשה, לרבות החשש מעיכוב בלוח הזמנים של מטלת הביקורת או של פרסום דוח של מבקר המדינה.
- כל נושא אחר הרלוונטי לעניין, לרבות שיקולי מדיניות ושיקולים מערכתיים.

אישור השימוע וקיומו

אם קיבל האגף בקשה לשימוע בעל פה לפני מנהל האגף - יחליט מנהל האגף אם לאשרה לאחר ששקל את השיקולים המנויים לעיל. אם הגיע למסקנה כי אין הצדקה להיענות לבקשה, תישלח למבקש הודעה על כך בכתב.

אם קיבל האגף בקשה לשימוע בעל פה לפני המנכ"ל או מבקר המדינה, יבחן מבקר המדינה או המנכ"ל, בהתאמה, עם מנהל החטיבה, מנהל האגף וצוות הביקורת, ובמידת הצורך עם הלשכה המשפטית, אם יש מקום לקיים את השימוע, ובאילו מגבלות. אם הגיעו למסקנה כי אין הצדקה להיענות לבקשה, תישלח למבקש הודעה על כך בכתב.

אין בקיום שימוע כדי להקנות למבקש זכות לקבל תגובה נוספת מטעם המשרד, בין בכתב בין בעל פה, על הטיעונים שהשמיע או העלה על הכתב, או לקבל לידי חומר נוסף מהמשרד, ובכלל זה נוסח מעודכן של דוח הביקורת. הוראות נוספות בעניין זה ראו בפרק נוסח "כמעט סופי" של דוח הביקורת.

